

Sygn. akt V CNP 50/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szulc (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSA Agata Zając (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi D.W., Da.W. i E.W.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
wyroku Sądu Okręgowego w [...]
z dnia 15 kwietnia 2014. r., sygn. akt III Ca .../13
w sprawie z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej "N." w [...]
przeciwko D. W., Da. W. i E. W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 10 lutego 2017 r.,

I. stwierdza, iż wyrok Sądu Okręgowego w [...] z dnia 15 kwietnia 2014 r. w punkcie pierwszym, w zakresie w jakim zmienia punkt pierwszy wyroku Sądu Rejonowego w [...] z dnia 12 lutego 2013 r. sygn. akt I1 C .../12 upr w części orzekającej o odsetkach od kwot 1986,93 zł (jeden tysiąc dziewięćset osiemdziesiąt sześć złotych dziewięćdziesiąt trzy grosze), 1886,93 zł (jeden tysiąc osiemset osiemdziesiąt sześć złotych dziewięćdziesiąt trzy grosze), 1786,93 zł (jeden tysiąc siedemset

osiemdziesiąt sześć złotych dziewięćdziesiąt trzy grosze), 1686,93 zł (jeden tysiąc sześćset osiemdziesiąt sześć złotych dziewięćdziesiąt trzy grosze), 1586,93 zł (jeden tysiąc pięćset osiemdziesiąt sześć złotych dziewięćdziesiąt trzy grosze), 1486,93 (jeden tysiąc czterysta osiemdziesiąt sześć złotych dziewięćdziesiąt trzy grosze) jest niezgodny z prawem,

II. zasądza od powódki na rzecz skarżących solidarnie kwotę 675 (sześćset siedemdziesiąt pięć) zł tytułem kosztów postępowania skargowego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 lutego 2013 r. Sąd Rejonowy w [...] zasądził od pozwanych Da. W., D. W. i E.W. solidarnie na rzecz powoda Spółdzielni Mieszkaniowej „N.” w [...] kwotę 1 386,93 zł z ustawowymi odsetkami od kwot:

- 1986,93 zł od dnia 1 października 2011 r. do 11 października 2011 r.
- 1886,93 zł od dnia 12 października 2011 r. do 14 listopada 2011 r.
- 1786,93 zł od dnia 15 listopada 2011 r. do 12 grudnia 2011 r.
- 1686,93 zł od dnia 13 grudnia 2011 r. do 12 stycznia 2012 r.
- 1586,93 zł od dnia 13 stycznia 2012 r. do 14 lutego 2012 r.
- 1486,93 zł od dnia 15 lutego 2012 r. do 13 marca 2012 r.
- 1386,93 zł od dnia do dnia zapłaty,

oddalił powództwo co do kwoty 747,70 zł, umorzył postępowanie w pozostałym zakresie oraz orzekł o kosztach procesu.

Zasądzona kwota wynikała z rozliczenia zaległości pozwanych z tytułu opłat za centralne ogrzewanie i czynsz najmu za okres od stycznia 2010 r. do września 2011 r. w wysokości 2 734,63 zł z dokonanymi przez pozwanych płatnościami w łącznej kwocie 600 zł w okresie od października 2011 r. do marca 2012 r. i uwzględnioną przez Sąd 30% obniżką czynszu najmu z uwagi na wady lokalu, ograniczające jego przydatność do umówionego użytku, zmniejszającą zaległość o 747,70 zł.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli pozwani, zaskarżając wyrok w całości i wnosząc o jego zmianę i oddalenie powództwa, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Wyrokiem z dnia 15 kwietnia 2014 r. Sąd Okręgowy w [...] zmienił wyrok Sądu Rejonowego w punkcie pierwszym „o tyle, iż zasądzone w nim odsetki należne są do dnia 24 lipca 2013 roku, w pozostałym zakresie powództwo

oddala, oddalił apelację w pozostałej części i zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Z uzasadnienia wyroku wynika, że Sąd odwoławczy co do zasady podzielił ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego, uwzględniając jednak fakt wpłaty przez pozwanych kwoty 1 386,93 zł, dokonanej w dniu 24 lipca 2013 r., zmienił punkt pierwszy zaskarżonego wyroku w ten sposób, że jako datę końcową naliczania odsetek od poszczególnych kwot wskazał dzień spełnienia świadczenia głównego, czyli 24 lipca 2013 r., a w pozostałym zakresie, z uwagi na dokonaną zapłatę, powództwo oddalił.

W skardze na niezgodność wyroku Sądu Okręgowego z prawem, opartej na zarzucie naruszenia art. 384 k.p.c. i art. 378 § 1 k.p.c., pozwani zarzucili rozpoznanie sprawy poza granicami apelacji i dokonanie zmiany wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację, pomimo iż strona przeciwna nie wносиła apelacji, w wyniku czego pozwanym została wyrządzona szkoda, z uwagi na wyegzekwowanie przez Spółdzielnię Mieszkaniową od pozwanego D.W. kwoty 2 219,67 zł, obejmującej wierzytelność w kwocie 1 788,55 zł oraz koszty egzekucyjne.

Pozwani wnieśli o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w [...] w części, tj. w zakresie wskazania końcowej daty naliczania odsetek od wszystkich kwot objętych punktem pierwszym wyroku Sądu Okręgowego, podczas gdy zmiana ta mogła dotyczyć tylko odsetek od kwoty 1 386,93 zł oraz o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wprowadzenie przez ustawodawcę instytucji skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem związane było ze zmianą przepisów kodeksu cywilnego dotyczących odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej, w szczególności za szkodę wyrządzoną przez wydanie niezgodnego z prawem orzeczenia. Możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych wymaga w takim wypadku,

zgodnie z art. 417¹ § 2 k.c., prejudykatu stwierdzającego niezgodność orzeczenia z prawem, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

Środek prawny w postaci skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie może zatem prowadzić do zmiany lub uchylenia zaskarżonego wyroku, lecz ma umożliwiać uzyskanie prejudykatu w celu dochodzenia w odrębnym postępowaniu naprawienia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie organu Państwa.

Dlatego ustawodawca wprowadził w art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c. dodatkowe wymagania dopuszczalności żądania stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia dotyczące wykazania, że zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe oraz wykazania szkody wyrządzonej stronie przez wydanie zaskarżonego orzeczenia.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, za niezgodne z prawem uznaje się orzeczenie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo orzeczenie wydane w wyniku rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, a naruszenie to jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06 (OSNC 2007, nr 2, poz. 35), stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, to ustalenie jego bezprawności, które musi uwzględniać istotę władzy sądowniczej, a zatem orzekanie w warunkach niezawisłości, w sposób bezstronny, zależny nie tylko od obowiązujących ustaw, ale także od „głosu sumienia” sędziego oraz jego swobody w ocenie prawa i faktów stanowiących podłoże sporu. Bezprawność orzeczenia sądowego ma zatem charakter bezprawności kwalifikowanej, a jego niezgodność z prawem musi polegać na elementarnej i oczywistej obrazie prawa przez sąd, a więc takiej, która polega na błędach w wykładni lub subsumcji o stopniu rażącym i oczywistym (wyroki z dnia 4 grudnia 2008 r., sygn. I CNP 72/08 nie publ. z dnia 17 maja 2012 r., I CNP 55/11 nie publ., z dnia 14 czerwca 2012 r., I CNP 7/12 nie publ.).

Zgodnie z art. 424⁴ k.p.c., skargę można oprzeć na podstawie naruszeń prawa materialnego lub przepisów postępowania, które spowodowały niezgodność wyroku z prawem.

Sprzeczności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w [...] skarżący upatruje w naruszeniu zakazu zmiany wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację.

Zgodnie z art. 384 k.p.c., sąd nie może uchylić lub zmienić wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację, chyba że strona przeciwna również wniosła apelację. Wyrażony w powyższym przepisie zakaz *reformationis in peius* ma doniosłe znaczenie dla skarżącego, gdyż stwarza mu gwarancję procesową, iż wywiedziona przez niego apelacja od błędnego wyroku nie pociągnie za sobą niekorzystnego z jego punktu widzenia rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji. Gwarancja ta jest istotą instytucji zakazu *reformationis in peius*, umożliwiającą stronie swobodne korzystanie ze środków odwoławczych. Do naruszenia tego zakazu może dojść nie tylko przez orzekanie co do istoty sprawy, ale również przez uchylenie wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację, jeżeli strona przeciwna nie wniosła apelacji.

Pozwani wnosząc apelację od wyroku Sądu Rejonowy zaskarżyli ten wyrok w części uwzględniającej powództwo. Wyrok w zakresie, w jakim powództwo zostało oddalone, z uwagi na niewniesienie apelacji przez powoda, stał się prawomocny z dniem, w którym upłynął termin do zaskarżenia orzeczenia w tej części.

Uwzględniając częściowo roszczenie powoda, Sąd Rejonowy uznał je za zasadne co do kwoty 1986,93 zł wynikającej z odjęcia od dochodzonej kwoty 2 734,63 zł - kwoty 747,70 zł z tytułu obniżenia czynszu najmu, a następnie uwzględnił dokonane przez pozwanych wpłaty w kwocie 600 zł. Ustalając termin wymagalności roszczenia na dzień 1 października 2011 r., Sąd Rejonowy zasądził od pozwanych kwotę 1 386,93 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2011 r. do dnia zapłaty oraz odsetki od kwoty 600 zł, którą pozwani na rzecz powoda uiścili z opóźnieniem biegnącym od dnia wymagalności do dnia dokonania kolejnych wpłat. Formułując swoje rozstrzygnięcie, Sąd Rejonowy

wskazał, że odsetki od kwoty 1986,93 zł (a więc od kwoty, jaką pozwani powinni uiścić powodowi w dniu 1 października 2011 r.) należą się za okres od 1 października 2011 r. do 11 października 2011 r. (data dokonania przez pozwanych wpłaty w kwocie 100 zł), odsetki od kwoty 1886,93 zł (kwoty, z zapłatą której pozwani zalegali w dniu 12 października 2011 r.) należą się od dnia 12 października 2011 r. do dnia 14 listopada 2011 r. (data dokonania przez pozwanych kolejnej wpłaty w kwocie 100 zł), odsetki od kwoty 1786,93 zł (kwoty, z zapłatą której pozwani zalegali w dniu 15 listopada 2011 r.) należą się od dnia 15 listopada 2011 r. do dnia 12 grudnia 2011 r. (data dokonania przez pozwanych kolejnej wpłaty w kwocie 100 zł), odsetki od kwoty 1686,93 zł (kwoty, z zapłatą której pozwani zalegali w dniu 13 grudnia 2011 r.) należą się od dnia 13 grudnia 2011 r. do dnia 12 stycznia 2012 r. (data dokonania przez pozwanych kolejnej wpłaty w kwocie 100 zł), odsetki od kwoty 1586,93 zł (kwoty, z zapłatą której pozwani zalegali w dniu 13 stycznia 2012 r.) należą się od dnia 13 stycznia 2012 r. do dnia 14 lutego 2012 r. (data dokonania przez pozwanych kolejnej wpłaty w kwocie 100 zł), zaś odsetki od kwoty 1486,93 zł (kwoty, z zapłatą której pozwani zalegali w dniu 15 lutego 2012 r.) należą się od dnia 15 lutego 2012 r. do dnia 13 marca 2012 r. (data dokonania przez pozwanych ostatniej wpłaty w kwocie 100 zł). Od pozostałej do zapłaty kwoty 1386,93 zł odsetki zostały zasądzone konsekwentnie od dnia 14 marca 2012 r.

Niewątpliwie dokonanie przez pozwanych wpłaty kwoty 1386,93 zł w dniu 24 lipca 2013 r. uzasadniało zmianę wyroku Sądu Rejonowego w zakresie odsetek należnych od tej kwoty przez określenie końcowej daty ich naliczania.

Jednakże rozpoznając apelację pozwanych od wyroku Sądu Rejonowego, Sąd drugiej instancji zmienił zaskarżony wyrok w części dotyczącej zasądzenia odsetek w ten sposób, że jako datę końcową naliczania odsetek od poszczególnych kwot wymienionych w punkcie pierwszym wskazał dzień dokonanej przez pozwanych zapłaty pozostałej należności głównej, tj. 24 lipca 2013 r., co jednoznacznie wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego.

Tym samym Sąd Okręgowy dokonał częściowej zmiany wyroku Sądu Rejonowego niekorzystnej dla pozwanych, z uwagi na objęcie rozstrzygnięciem także odsetek od kwot, które zostały przez pozwanych uiszczone w toku

postępowania przez Sądem pierwszej instancji i zasądzenie odsetek od tych kwot za okres po dokonaniu zapłaty.

W konsekwencji rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego pozwani obowiązani byli uiścić na rzecz powódki odsetki w kwocie wyższej, niż wynikająca z wyroku Sądu Rejonowego.

Dokonując tak daleko idącej zmiany orzeczenia Sądu pierwszej instancji, sąd odwoławczy wyszedł poza granice apelacji, zmieniając wyrok na niekorzyść skarżących, mimo iż strona przeciwna apelacji własnej nie wniosła.

Z tych względów, wydając orzeczenie reformatoryjne w części dotyczącej odsetek od kwot 1986,93 zł, 1886,93 zł, 1786,93 zł, 1686,93 zł, 1586,93 zł i 1486,93 zł Sąd drugiej instancji rażąco naruszył przepis art. 384 k.p.c., zaś naruszenie to miało charakter kwalifikowany.

Nie ulega też wątpliwości, że z uwagi na wartość przedmiotu sporu i wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie pozwanym nie przysługiwały dalsze środki prawne, w ramach których mogliby uzyskać zmianę wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Najwyższy uznał też, że skarżący wykazali, iż na skutek wydanego orzeczenia została im wyrządzona szkoda, skoro wierzyciel w oparciu o prawomocny wyrok Sądu Okręgowego zaopatrzony w klauzulę wykonalności wyegzekwował świadczenie obejmujące także dalsze odsetki od kwot uiszczonych przez pozwanych w toku postępowania.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 424¹¹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania skargowego orzeczono w oparciu o przepisy art. 424¹² k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 2 k.p.c. i § 10 ust. 5 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015 r. 1800).

jw

kc